

प्रश्न 1.

एकपदेन उत्तरं लिखत-

(क) अत्र जीवितं कीदृशं जातम्?

उत्तरम्: दुर्वहमत्र

(ख) अनिशं महानगरमध्ये किं प्रचलति?

उत्तरम्: कालायासचक्रम्

(ग) कुत्सितवस्तुमिश्रितं किमस्ति?

उत्तरम्: भक्ष्यम्

(घ) अहं कस्मै जीवनं कामये?

उत्तरम्: मानवाय

(ङ) केषां माला रमणीया?

उत्तरम्: ललितलतानां

प्रश्न 2.

अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत-

(क) कविः किमर्थं प्रकृतेः शरणम् इच्छति?

उत्तरम्: कविः सुजीवनार्थं प्रकृतेः शरणम् इच्छति।

(ख) कस्मात् कारणात् महानगरेषु संसरणं कठिनं वर्तते?

उत्तरम्: यानानां हि अनन्ताः पङ्क्तयः महानगरेषु सन्ति अतः तत्र संसरणं कठिनं वर्तते।

(ग) अस्माकं पर्यावरणे किं किं दूषितम् अस्ति?

उत्तरम्: अस्माकं पर्यावरणे वायुमण्डलं, जलम्, भक्ष्यम्, धरातलं च सर्वं दूषितम् अस्ति।

(घ) कविः कुत्र सञ्चरणं कर्तुम् इच्छति?

उत्तरम्: कविः एकान्ते कान्तारे सञ्चरणं कर्तुम् इच्छति।

(ङ) स्वस्थजीवनाय कीदृशे वातावरणे भ्रमणीयम्?

उत्तरम्: स्वस्थजीवनाय खगकुलकलरवगुञ्जिते कुसुमावलिसमीरचालिते वातावरणे भ्रमणीयम्।

(च) अन्तिमे पद्यांशे कवेः का कामना अस्ति?

उत्तरम्: अन्तिमे पद्यांशे कवेः मानवेभ्यः शान्तिप्रियजीवनस्य कामना अस्ति।

प्रश्न 3.

सन्धिं / सन्धिविच्छेदं कुरुत-

(क) प्रकृतिः + _____ = प्रकृतिरेव

उत्तरम्: एव

(ख) स्यात् + _____ + _____ = स्यान्नैव

उत्तरम्: न, एव

(ग) _____ + अनन्ता = ह्यनन्ताः

उत्तरम्: हि

(घ) बहिः + अन्तः + जगति = _____

उत्तरम्: बहिरन्तर्जगति

(ङ) _____ + नगरात् = अस्मान्नगरात्

उत्तरम्: अस्मात्

(च) सम् + चरणम् = _____

उत्तरम्: पञ्चरणम्

(छ) धूमम् + मुञ्चति = _____

उत्तरम्: धूमंमुञ्चति

प्रश्न 4.

अधोलिखितानाम् अव्ययानां सहायतया रिक्तस्थानानि पूरयत-

(भृशम्, यत्र, तत्र, अत्र, अपि, एव, सदा, बहिः)

(क) इदानीं वायुमण्डलं _____ प्रदूषितमस्ति।

उत्तरम्: भृशम्

(ख) _____ जीवनं दुर्वहम् अस्ति।

उत्तरम्: अत्र

(ग) प्राकृतिक वातावरणे क्षणं सञ्चरणम् _____ लाभदायकं भवति।

उत्तरम्: अपि

(घ) पर्यावरणस्य संरक्षणम् _____ प्रकृतेः आराधना।
उत्तरम्: एव

(ङ) _____ समयस्य सदुपयोगः करणीयः।
उत्तरम्: सदा

(च) भूकम्पितसमये _____ गमनमेव उचितं भवति।
उत्तरम्: बहिः

(छ) _____ हरीतिमा _____ शुचि पर्यावरणम्।
उत्तरम्: यत्र, तत्र

प्रश्न 5(अ).

अधोलिखितानां पदानां पर्यायपदं लिखत-

- (क) सलिलम् – जलम्
- (ख) आम्रम् – रसालम्
- (ग) वनम् – कान्तारम्
- (घ) शरीरम् – तनुः
- (ङ) कुटिलम् – वक्रम्
- (च) पाषाणः – प्रस्तरः

MATRIX
STUDIES

प्रश्न 5(आ).

अधोलिखितपदानां विलोमपदानि पाठात् चित्वा लिखत-

- (क) सुकरम् – दुष्करम्
- (ख) दूषितम् – निर्मलम्
- (ग) गृह्णन्ती – मुञ्चति
- (घ) निर्मलम् – दुषितम्
- (ङ) दानवाय – मानवाय
- (च) सान्ताः – ध्वानम्

प्रश्न 6.

उदाहरणमनुसृत्य पाठात् चित्वा च समस्तपदानि समासनाम च लिखत-

- (ख) हरिततरूणाम् – कर्मधारय समास
(ग) ललितलतानाम् – कर्मधारय समास
(घ) नवमालिका – कर्मधारय समास
(ङ) धृतसुखसन्देशम् – बहुब्रीहि समास
(च) कज्जलमलिनम् – कर्मधारय समास
(छ) दुर्दान्तैर्दशनैः – कर्मधारय समास

प्रश्न 7.

रेखाङ्कितपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

- (क) शकटीयानम् कज्जलमलिनं धूम मुञ्चति।
उत्तरम्: कीदृशम्
- (ख) उद्याने पक्षिणां कलरवं चेतः प्रसादयति।
उत्तरम्: केषाम्
- (ग) पाषाणीसभ्यतायां लतातरुगुल्माः प्रस्तरतले पिष्टाः सन्ति।
उत्तरम्: के
- (घ) महानगरेषु वाहनानाम् अनन्ता पङ्क्तयः धावन्ति।
उत्तरम्: केषु कुत्र
- (ङ) प्रकृत्याः सन्निधौ वास्तविकं सुखं विद्यते।
उत्तरम्: कस्याः